

Rhif: WG25080

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

www.llyw.cymru

Llywodraeth Cymru

Crynodeb gweithredol

Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant
(Cymru) 2014 – Ymgynghoriad ar y Rheoliadau
a’r cod ymarfer mewn perthynas â Rhan 4
(Taliadau Uniongyrchol a Dewis o Lety) â Rhan 5
(Codi Ffioedd ac Aseidiadau Ariannol) y Ddeddf

Dyddiad cyhoeddi: **8 Mai 2015**

Camau i’w cymryd: Ymatebion erbyn **31 Gorffennaf 2015**

Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014

Mae Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 yn sail i fframwaith statudol newydd ar gyfer gofal cymdeithasol yng Nghymru.

Mae Gweinidogion wedi egluro eu bod yn dymuno i elfennau craidd y fframwaith hwn fod yn eu lle ar gyfer mis Ebrill 2016, pan fydd y Ddeddf yn cael ei gweithredu.

Bydd y fframwaith yn cynnwys tair prif elfen, sef y Ddeddf ei hun, rheoliadau a wnaed o dan y Ddeddf, a chodau ymarfer/canllawiau statudol. Bydd y tair elfen hyn yn gweithio gyda'i gilydd i ffurfio'r fframwaith y bydd gwasanaethau cymdeithasol yn gweithredu ynddo o fis Ebrill 2016.

Y broses o wneud codau a rheoliadau o dan y Ddeddf

Mae'r rheoliadau, y codau a'r canllawiau statudol wedi cael eu datblygu drwy broses ymgynghori â rhanddeiliaid allweddol ac maent yn cael eu cyflwyno yn awr i randdeiliaid ledled Cymru er mwyn cael eu cyfraniad.

Bydd yr ymgynghoriad ar y Rheoliadau a gaiff eu gwneud o dan y Ddeddf a'r broses o'u gosod gerbron y Cynulliad yn cael eu cynnal mewn dwy gyfres yn bennaf. Roedd y gyfres gyntaf ar gael ar gyfer ymgynghoriad cyhoeddus 12 wythnos a ddechreuodd ym mis Tachwedd 2014. Bydd yr ymgynghoriad hwn ar yr ail gyfres yn cael ei gynnal rhwng mis Mai a mis Gorffennaf 2015. Y bwriad yw gosod yr ail gyfres hon o reoliadau gerbron y Cynulliad ym mis Tachwedd 2015 er mwyn rhoi cymaint o amser â phosibl i'r sector iechyd a gofal cymdeithasol addasu i'r gofynion newydd cyn iddynt gael eu gweithredu ar 6 Ebrill 2016.

Yr hyn y mae'r ail gyfres o reoliadau a chodau ymarfer yn ei gwmpasu

Bydd yr ail gyfres yn creu system sy'n sicrhau canlyniadau i blant sy'n derbyn gofal a phlant sy'n cael eu lletya, yn ysgogi cydweithredu rhanbarthol ac yn gweithredu system o godi ffioedd, asesiadau ariannol a thalu am ofal. Bydd hefyd yn cefnogi trefn ar gyfer darparu eiriolaeth.

Cwmpas y codau ymarfer a'r rheoliadau mewn perthynas â Rhan 4 (taliadau uniongyrchol a dewis o lety) a Rhan 5 (codi ffioedd ac asesiadau ariannol) o'r Ddeddf

Trosolwg

Mae adrannau 50-53 (taliadau uniongyrchol) ac adran 57 (dewis o lety) o Ran 4 o'r Ddeddf, a Rhan 5 o'r Ddeddf (codi ffioedd ac asesiadau ariannol), yn ymwneud â sefyllfaoedd lle gellir codi ffi mewn perthynas â gofal a chymorth a

ddarperir o dan y Ddeddf. Mae Rhan 5 yn rhoi'r disgresiwn i awdurdodau lleol godi ffi ar berson am ofal a chymorth a ddarperir (neu gymorth a ddarperir ar gyfer gofalwr) pan fo gan y person y modd ariannol i dalu ffi o'r fath. Mae hyn yn cynnwys darparu gofal cartref a gofal a chymorth arall yn y gymuned, gofal a chymorth preswyl, gwasanaethau ataliol a chynhorthwy. Mae adrannau 50-53 o Ran 4 yn rhoi disgresiwn tebyg i bennu cyfraniad neu ad-daliad ar gyfer taliadau uniongyrchol, lle mae anghenion o ran gofal a chymorth yn cael eu diwallu trwy ddarparu'r rhain. Ni all awdurdod lleol bennu ffi, cyfraniad neu ad-daliad sy'n fwy na chost y gofal a'r cymorth a ddarperir neu a drefnir ac mae'n rhaid iddo fod wedi'i sicrhau bod gan y person y codir y rhain arno'r modd ariannol i'w talu. Mae adran 57 o Ran 4 hefyd yn amodi, lle mae person mewn gofal preswyl, y gall yr awdurdod lleol drefnu llety y mae ei gost yn uwch na chost y llety y byddai'n ei ddarparu fel arfer os yw person yn barod i dalu'r gwahaniaeth yn y gost.

Rhan 4 – Taliadau Uniongyrchol

Mae adrannau 50-53 o'r Ddeddf yn parhau â gallu awdurdod lleol i ddarparu taliadau uniongyrchol i ddiwallu anghenion person am ofal a chymorth, neu yn achos gofalwr, cymorth, lle mae'r person yn dymuno arfer dewis o ran y ffordd y caiff yr anghenion hyn eu diwallu. Mae'r adrannau hyn hefyd yn parhau â'r disgresiwn sydd gan awdurdodau lleol i bennu cyfraniad, neu ad-daliad, ar gyfer y taliadau uniongyrchol a ddarperir. Mae'r rhain yn cyfateb i'r ffi a godir am y gofal a'r cymorth a ddarperir trwy'r taliadau uniongyrchol. O ganlyniad mae'r rheoliadau a'r cod ymarfer drafft mewn perthynas â chodi ffioedd ac asesiadau ariannol yn cynnwys darpariaethau sy'n rhoi'r disgresiwn i awdurdodau lleol bennu cyfraniadau neu ad-daliadau o'r fath, lle mae gan dderbynyddion taliadau uniongyrchol y modd ariannol i dalu'r rhain, i'w rhoi ar yr un tir â'r rhai y gellir codi arnynt am y gofal a'r cymorth y maent yn ei gael yn uniongyrchol gan eu hawdurdod.

Rhan 4 – Dewis o Lety

Bydd Adran 57 o'r Ddeddf yn disodli deddfwriaeth gyfredol sy'n galluogi person ac arno angen llety preswyl i ddiwallu ei anghenion o ran gofal a chymorth i fynegi ei fod yn ffafrio llety penodol. O ganlyniad, lle mae awdurdod lleol yn gyfrifol am leoli person mewn llety o'r fath, mae'n rhaid i'r person hwnnw allu arfer dewis dros y llety hwn cyn belled â bod y llety y mae'n ei ffafrio yn llety o'r un math ac yn gallu diwallu ei anghenion o ran gofal a chymorth yn llawn. Lle mae cost y llety y mae person yn ei ffafrio'n uwch na'r gost y byddai ei awdurdod yn ei thalu fel arfer am llety o'r fath, gall y person dan sylw neu drydydd parti, megis aelod o'r teulu, dalu'r gost ychwanegol hon. Mae'r rheoliadau drafft a wneir o dan adran 57, a'r cod ymarfer drafft ar y dewis o llety, wedi'u bwriadu i alluogi'r sefyllfa hon i barhau er mwyn cynnal dewis y rhai sy'n mynd i mewn i ofal preswyl o ran y llety a ddarperir.

Rhan 5 – Codi Ffioedd ac Asesiadau Ariannol

Bydd Rhan 5 o'r Ddeddf yn disodli deddfwriaeth gyfredol sy'n rhoi disgrisiwn i awdurdodau lleol bennu ffi am y gofal a chymorth dibreswyl a ddarperir neu a drefnir ganddynt, ac yn creu dyletswydd i godi ffi am y gofal preswyl a'r llety a ddarperir neu a drefnir ganddynt. Bydd yn egluro pwerau codi ffioedd o'r fath gan roi disgrisiwn cyffredinol i godi am ofal a chymorth, pa un a yw'n ofal a chymorth dibreswyl a ddarperir yn y gymuned ynteu'n ofal preswyl a ddarperir mewn cartref gofal.

Felly bydd y rheoliadau a'r cod ymarfer drafft o dan Ran 5 yn:

- cyflwyno un set o drefniadau asesu ariannol yn hytrach na'r trefniadau gwahanol ar gyfer codi ffioedd am ofal a chymorth preswyl a dibreswyl sy'n bodoli ar hyn o bryd;
- cynnal o fewn y rhain yr uchafswm ffi wythnosol a'r "byffer" sy'n bodoli ar hyn o bryd ar gyfer gofal a chymorth dibreswyl, yn ogystal â'r terfyn cyfredol o £24,000 ar adnoddau cyfalaf a ddefnyddir wrth ddyfarnu pwy sy'n talu cost lawn eu gofal preswyl eu hunain;
- cynnal yr unigolion, neu'r mathau o ofal a chymorth, na ellir codi ffioedd arnynt ar hyn o bryd e.e. cynnal asesiad ariannol neu chwe wythnos o ofal cartref am ddim ar ôl cyfnod yn yr ysbty;
- darparu ar gyfer y gallu i awdurdod lleol godi ffi isel yn ôl cyfradd unffurf am wasanaethau ataliol neu gynhorthwy a ddarperir (nid yw'r Ddeddf yn caniatáu codi ffi am ddarparu gwybodaeth neu gyngor);
- cyflwyno mwy o dryloywder wrth godi ffioedd trwy ymestyn y gofyniad presennol bod rhaid i bawb y codir ffi arnynt am ofal a chymorth dibreswyl gael datganiad sy'n manylu ar y ffi a'r modd y cafodd ei chyfrifo, i'r rhai y codir ffi arnynt am eu gofal a chymorth preswyl hefyd.

Rhan 5 – Taliadau Gohiriedig

O dan deddfwriaeth bresennol, gall y rhai sy'n mynd i mewn i lety preswyl, ac sydd ag eiddo sy'n wag ac felly'n cael ei gymryd i ystyriaeth yn eu hasesiad ariannol, ohirio'r angen i werthu neu oedi cyn gwerthu eu heiddo i dalu eu costau. Yn lle hynny, mae cost eu gofal preswyl yn cael ei thalu gan eu hawdurdod lleol gyda gwerth hyn yn cael ei osod yn erbyn gwerth eu heiddo trwy osod pridiant tir arno. Mae hyn yn cynnig y cyfle i berson fod yn hyblyg ynghylch gwerthu ei eiddo ar unwaith pan fo'n mynd i mewn i lety gofal neu oedi cyn gwerthu er mwyn gwerthu ar adeg sy'n fwy priodol i'r person.

Mae adran 68 o'r Ddeddf yn parhau i roi'r gallu i'r rhai sy'n mynd i mewn i lety gofal preswyl wneud hyn os ydynt yn dymuno. Mae'r rheoliadau a'r cod ymarfer drafft ar daliadau gohiriedig yn galluogi hyn ond yn cyflwyno mwy o gysondeb o ran y modd y cânt eu gweithredu gan awdurdodau lleol. Hefyd, o ystyried hyd posibl y cyfnod y gallai awdurdodau fod yn talu costau gofal preswyl ar ran preswlydd cyn eu bod yn gallu adennill y costau hyn pan fo'r eiddo'n cael ei werthu, maent hefyd yn darparu'r gallu i'r awdurdod lleol godi lefel isel o log ar gostau gofal a dalwyd yn ystod cyfnod y gohiriad.

Rhan 5 – Adolygu Ffioedd

O dan ddeddfwriaeth bresennol gall y rhai y codir ffioedd arnynt am ofal a chymorth dibreswyl gael mynediad at broses adolygu i gywiro gwallau, i herio ffioedd a godwyd yn amhriodol neu i nodi sefyllfaoedd lle byddai talu ffi yn achosi caledi ariannol iddynt. Mae adran 73 o'r Ddeddf yn caniatáu gwneud rheoliadau i barhau â'r trefniant hwn.

Mae'r rheoliadau a'r cod ymarfer drafft mewn perthynas ag adolygiadau o'r fath yn gwneud hyn, ond yn bwysig maent yn ymestyn y broses adolygu i ffioedd a godir am ofal a chymorth preswyl. Y rheswm dros hyn yw er mwyn rhoi hawl i adolygiad i'r rhai sydd wedi bod yn ddarostyngedig i ddyfarniad ynghylch eu gallu i dalu ac i'w galluogi i ofyn i'r awdurdod lleol ailystyried y penderfyniad.